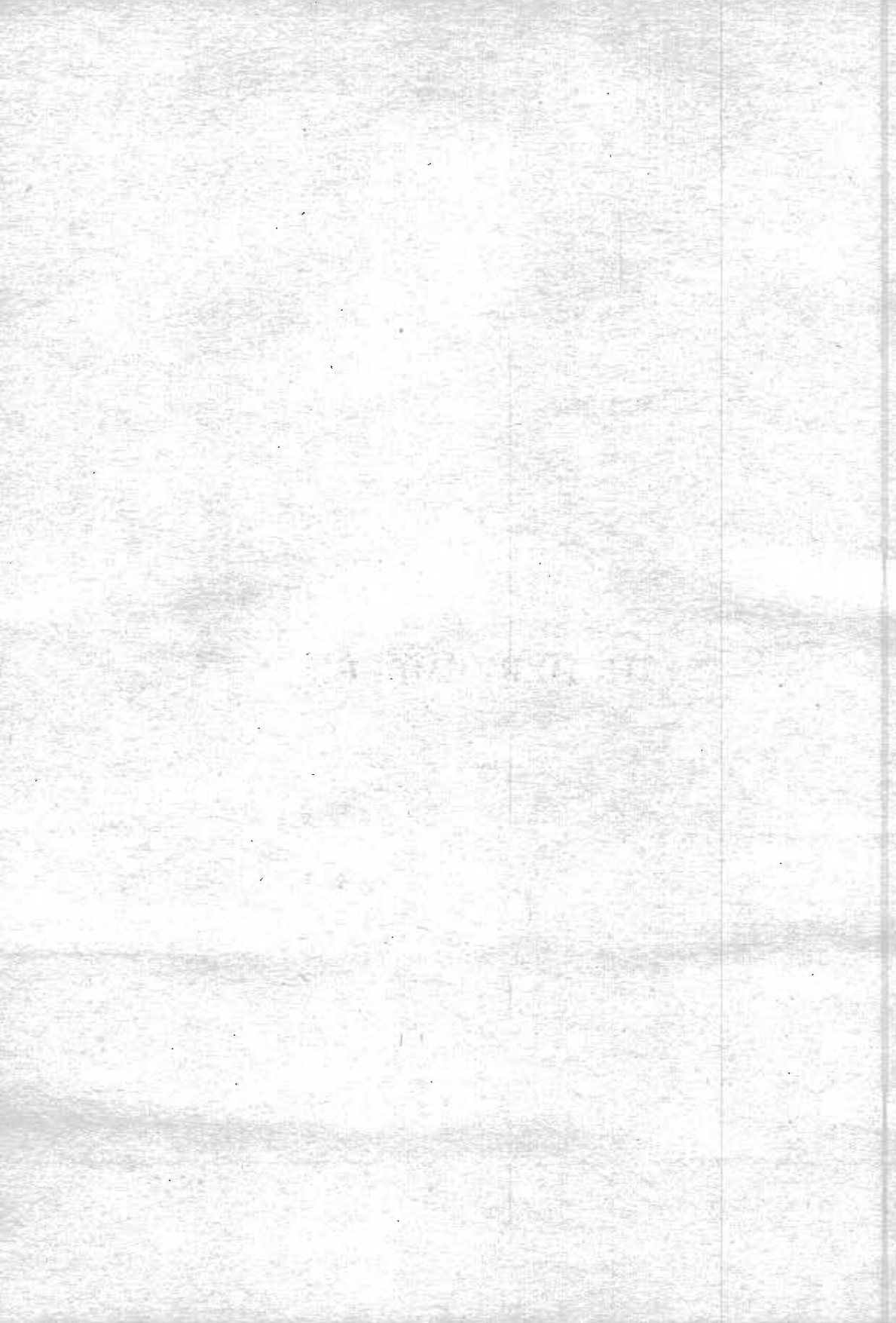

III. DERLEMELER

TÜRKİYEDE TARIMSAL ÜRÜN İHRACATI

Şefkati Gülten

ÖZET

Tarimsal ürün ihracatı, Türkiye'nin dış gelirindeki önemli yerini halen muhafaza etmektedir. Milli gelir seviyemizin yükseltilmesi, ve kalkınmamızın sağlanması yönünden fevkalade önemli olan bu ihracatın artırılması için üreticinin eğitimi, ucuz ve yeterli girdi temini, kredi, faiz ve vergi oranlarında iyileştirme, pazarlama hizmetlerinde etkinlik sağlama, fiyat tesbitlerinin maliyet araştırmalarına dayanandırılması ve dış pazar araştırmalarına ağırlık verilmesi gerekmektedir.

GİRİŞ

Türkiye'nin ihracatında tarım ve hayvancılıktan elde edilen ürünler önemli yer işgal etmektedir. Tablo 1 den de anlaşılacağı gibi tarım ve hayvancılık ürünlerinin ihracattaki payı nisbi olarak yıldan yıla azalmakla beraber, 1982 yılı itibarıyla % 37 olan bu oran halen önemli bir seviyede bulunmaktadır; on yıllık dönem (1973-1982) dikkate alındığında toplam ihracatın % 56.5 inin tarım ve hayvancılıktan sağlandığı anlaşılmaktadır.

Tablo 1 Türkiye'nin İhracat Yapısı

Yıllar	Tarım ve Hayvancılık (%)	Madencilik (%)	Sanayi (%)
1973	63	3	34
1974	56	5	39
1975	57	8	36
1976	64	6	30
1977	59	7	33
1978	66	5	29
1979	59	6	35
1980	57	7	36
1981	47	4	49
1982	37	3	60

1 Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Öğretim Üyesi. Erzurum. 1984

İhracat-ithalat farkının milli gelirimizi ve kalkınmamızı doğrudan etkilediği dikkate alınırsa ihracata konu olan ürünler üzerinde durmanın gereği kolayca anlaşılır. Nitekim ihracat politikasının ilk ve en önemli amacı, milli ekonominin ve kalkınmanın yararına olmak üzere milli geliri en yüksek düzeye çıkarmaktır.

Türkiyenin toplam tarımsal ihracat gelirlerinin takriben 2/3 ü (%67.4) pamuk, fındık, tütün, kuru üzüm, Zeytinyağı ve kuru incirden sağlanmaktadır. Aynı dönem için (1973-1982) bu ürünlerin Türkiye'nin toplam ihracatına oranı da %40 civarında bulunmaktadır. (Tablo 2).

Tablo 2 Türkiye'nin Toplam ve Tarımsal İhracatında 6 Tarımsal Ürünün (Pamuk, Fındık, Tütün, Kuru üzüm, Zeytinyağı, kuru incir) Payları (%)

Yıllar	Toplam İhracata Oranı (%)	Tarımsal İhracata Oranı (%)
1973	51.7	79.5
1974	46.1	78.5
1975	47.2	79.7
1976	49.2	79.0
1977	44.2	75.5
1978	45.9	68.5
1979	42.3	68.6
1980	38.9	67.7
1981	27.7	58.5
1982	18.5	18.5
Ortalama	41.2	67.4

İhracatta önemli altı tarımsal ürünün on yıllık dönem (1973-1982) ortalaması olarak Türkiye toplam ihracatındaki-değer bakımından- önem sırası ile % nispetleri tablo 3 de gösterilmiştir.

Tablo 3 ün tetkikiyle de anlaşılacağı gibi % 14.02 nisbeti ile pamuk ilk sırayı almakta, bunu sırasıyla fındık, tütün, K. üzüm, Z. yağı ve k. incir takip etmektedir.

Tablo 3. Altı Önemli İhraç Ürününün Türkiye Toplam İhracatındaki Yeri.

Önem Sırası	Ürün Cinsi	Toplam İhracata oranı(1973-1982 Ortalaması)
1	Pamuk	14.02
2	Fındık	11.05
3	Tütün	9.93
4	K. Üzüm	3.66
5	Z.Yağı	1.34
6	K. İncir	1.17
	Toplam	41.17

Aynı ürünlerin aynı dönem ortalaması olarak Türkiye'nin toplam tarımsal ürün ihracatındaki payları da tablo 4 de gösterilmiştir.

Tablo 4 ün tetkiki ile de anlaşılacağı gibi toplam tarımsal ürün ihracatında da ilk sırayı % 22.30 oranıyla pamuk almakta, bunu sırasıyla fındık, tütün, k. üzüm, Z. yağı ve k. incir takip etmektedir.

Tablo 4. Altı Önemli İhraç Ürününün Türkiye'nin Toplam Tarımsal Ürün İhracatındaki Payları

Önem sırası	Ürün Cinsi	Tarımsal Ürün İhracatına Oranı
1	Pamuk	22.30
2	Fındık	18.12
3	Tütün	16.30
4	K. üzüm	6.03
5	Z. yağı	2.22
6	K. incir	1.94
	Toplam	67.40

Türkiye'nin dış ticareti bakımından önemli olan bu ürünlerin üretim ve ihracatında zaman içinde dalgalanmalar meydana gelmektedir. Bunda girdi fiyatlarındaki artışlar, destekleme alım fiyatlarının geç ilan edilmesi ve bu fiyatların ürün cinsleri itibarıyla nisbi olarak farklılığı, ürün bedellerinin zamanında ödenmesi, maliyet araştırmalarının yapılmaması, üreticinin eğitim noksanlığı ve teknolojik gelişmenin yetersizliği gibi hususlar sebep olarak gösterilebilir. Ayrıca bu ürünlerin dış piyasada rekabet edebilecek kalitede bulunmaması, gene dış piyasaya uygun standardizasyon işleminin yapılmaması, paketleme-ambalajlama ve reklam yetersizliği gibi hususlar da düzenli ihracata engel teşkil etmektedir.

Üreticinin eğitimi, girdilerin zamanında, yeterince ve ucuz bir şekilde temini, kredi-faiz ve vergi oranlarında iyileştirme, kaliteli mal üretimi ile standardizasyon, paketleme-ambalajlama ve reklam hizmetlerinde etkinlik sağlanması, fiyat tesbitlerinin maliyet araştırmalarına dayandırılması ve üretimi teşvik edici zaman ve tarzda ilan edilmesi ile dış pazar araştırmalarına ağırlık verilmesi suretiyle ihracatın, düzeni, devamlılığı ve büyümesi sağlanabilecektir.

LİTERATÜR

1. D.İ.E; "Aylık Dış Ticaret Özetleri" Muhtelif Yıllara Ait.
2. İstanbul Ticaret Odası; "1980 Dünya ve Türkiye Ekonomisi ve 1981 e Bakış" İstanbul, 1981.

3. İstanbul Ticaret Odası ;"İstanbul Ticaret Odası Mecmuası" Temmuz-Eylül 1981 No: 7-9
4. Maliye Bakanlığı; "Ekonomik Göstergeler"
5. Yaylalı, Muammer; "İhracata Yönelik Bellibaşlı Tarım Ürünlerinin Fiyatlar Açısından Ekonomik Analizi" Erzurum, 1984 Teksir.